

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№2(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 236 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Kasbiy mahorat va tajribalarni rivojlantirishning mazmuni, shakl va usullari	22
<i>Yo'ldasheva Feruzaxon Shavkatbekovna</i>	
O'zbek tili darslarida 5E modelini qo'llash orqali ta'lim sifatini oshirish: Chimboy tumani 36-sonli ixtisoslashtirilgan maktab misolida	26
<i>Kojamuratova Ulbosin Punkitbaevna</i>	
Shaxs ijtimoiy faolligi: tushuncha va tahlil.....	29
<i>Baxriyeva Nargiza Axmadovna</i>	
Fiziognomika va psixologik yondashuvlar asosida portret qalamtasviri ta'limini takomillashtirish.....	33
<i>Babadjanov Axmadjan Xudayberdiyevich</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini pedagogik texnologiyalar asosida rivojlantirish	37
<i>Nusharov Bobir Bolbekovich</i>	
Личностные характеристики как ассимиляция системы отношений младших школьников и предмет воспитательного воздействия учителя	41
<i>Олимова Азиза Кахрамоновна</i>	
"Vitagen ta'lim texnologiyalari" asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarda perseptiv qobiliyatni rivojlantirishga o'rgatishning didaktik imkoniyatlari	47
<i>Tursunboyeva Kamola Iloxomjon qizi</i>	
Ekologik ta'lim va tarbiya asosida talabalarda ekoturistik madaniyatni rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari.....	50
<i>Kamolov Baxtiyor Xasanboyevich</i>	
Individual ta'lim trayektoriyasi: maktabgacha yoshdagi bolalarda ekspressiv nutq buzilishlarining o'ziga xos xususiyatlari	54
<i>Fayziyeva Nozima Oybek qizi</i>	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida mantiqiy masalalardan foydalanish samaradorligi	59
<i>Ibragimova Nozima Ulug'bekovna, Pardayeva Hosila Qudratulla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda tarbiyachining kreativ roli	64
<i>Botirova Lobar Kamolovna</i>	
O'quvchilarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirish.....	69
<i>Kaipova Tazagul, Kaipova Elmira</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini zamonaviy kasb-hunarlariga qiziqtirishda integrativ usullardan foydalanish	73
<i>Ergasheva Nigora Erkinovna</i>	
Proposals for the Development of Education in Teaching Musical-Historical and Theoretical Subjects	76
<i>Sobirova Gulkhayo Aktamjonovna</i>	
Raqamli ta'lim sharoitida talabalarda mediakompetentlikni rivojlantirishning nazariy asoslari.....	81
<i>Rustemov Abseit Trijan o'g'li</i>	
Hamkorlik ko'nikmalarini takomillashtirishga oid tajriba-sinov ishlarini tashkil etish mazmuni	85
<i>Baxramova O'ramol Uralovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining matn ustida ishlash orqali o'quvchilarning nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirishda nazariy asoslanish mohiyati.....	88
<i>Boxodirova Muxlisa Xoljigitovna</i>	
Zoologiya fanini o'qitish jarayonida talabalarining ilmiy-tadqiqot faolligini rivojlantirish mexanizmlari	92
<i>Dushekeeva Nasiba Rustembaevna, Arepbaev Islambek Muratbaevich</i>	
Ingliz tilini o'rganishda zamonaviy texnologiyalarning roli	96
<i>Ergasheva Mehriyona</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining tasviriy ko'nikmalarini shakllantirishning nazariy asoslari.....	100
<i>Jummayeva Sayyora Shokir qizi</i>	

The Role of Digital Technologies and Virtual Reality in Modern English Teaching Methodologies	104
<i>Seilkhanova Rita Nurniyazovna, Kalbaeva Mexriban Elbrus qizi</i>	
Sog'lom separatsiya orqali yoshlar sog'lig'ini mustahkamlash: tibbiy-psixologik yondashuvning empirik tahlili	109
<i>Mavlyanova Surayo Sultanaliyevna</i>	
Badiiy-tarixiy meros asosida pedagog shaxsini tarbiyalash: nazariya va amaliyot uyg'unligi	112
<i>Qodirova Mavluda Maxodir qizi</i>	
Gamified Programming Platforms: Analysis and Recommendations	116
<i>Ra'nokhon Ne'matjon kizi Rakhimova</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida giperaktiv bolalar bilan ishlashning ilmiy-nazariy asoslari	123
<i>Raimqulova Sojida Abdusaid qizi</i>	
Qandli diabet bilan og'rikan bemorlarga pedagogik yordam ko'rsatish tizimi.....	126
<i>Shermatova Yakut Sabirovna</i>	
O'smirlar o'rtasida kiberbulling	129
<i>Tashbekova Aziza Mirsuxbatovna</i>	
Uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalar uchun tyutorlik yordamini tashkil etish	132
<i>Tolipova Pokiza Xasan qizi, Isamuxamedova Dildora Raxmatilayevna</i>	
Zamonaviy maktablarda xavfsizlik madaniyatining roli.....	135
<i>Turdiyeva Zilola Jalilovna</i>	
Global akademik reyting va raqobat muhitida xalqaro olimpiadalarning o'rni	138
<i>Xalikova Umida Mirovna</i>	
Tarbiyachining bolalarni tasviriy faoliyatga o'rgatish jarayonidagi o'rni	143
<i>Xasanova Shaxnoza To'xtasinovna, Rahimova Umida Abdurasul qizi</i>	
Biologiya darslarida TIMSS topshiriqlarini integratsiyalash.....	148
<i>Zayniyev Suxrobjon Islombek o'g'li, Komiljonova Muslima Shuxrat qizi</i>	
О трансверсальных компетенции воспитателя дошкольного образования.....	153
<i>Садыкова Шоиста Акбаровна, Назарматова Дилшода Умаралиевна</i>	
Talaba-yoshlarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlashning pedagogik-psixologik xususiyatlari	156
<i>Kushakova Gulnora Egamkulovna</i>	
Yosh oilalarda ajralishlarni bartaraf etishning pedagogik mexanizmlarini aksiologik yondashuv asosida takomillashtirish	160
<i>Normurodova Gulnora Ikromovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining innovatsion faoliyatini rivojlantirish mexanizmlari	164
<i>Mamadaliyeva Dildora Alisher qizi</i>	
Psixologik zo'ravonlikning o'smirlarda destruktiv xulq shakllanishiga ta'siri	168
<i>Jurakulova Dildora Ziyadullayevna</i>	
Maktab maslahatchilarining boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	172
<i>Kazakova Saxiba Abdurayimovna</i>	
Kichik maktab yoshi o'quvchilarida ongli intizomni tarbiyalashning samarali usullari.....	178
<i>Ziyayev Adxamjon</i>	
Lingvokulturologiyada konsept tushunchasining nazariy talqini	182
<i>Jo'rayeva Nozima Nozim qizi</i>	
Sport takomillashuvi bosqichida voleybolchilarning sakrash qobiliyatini rivojlantirish texnologiyasi	185
<i>Shaimardanov Sherbek Abdurashid o'g'li</i>	
Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarda nutq rivojlanishining pedagogik-psixologik xususiyatlari	189
<i>Teshaboyeva Feruza Raximovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasiga oilaning katta avlodi va ularning ta'siri.....	192
<i>Ashirova Sojida Baxromovna</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy-metodik tayyorgarligini differensial yondashuv asosida o'qitishning tarixiy pedagogik ildizlari	196
<i>Bekmuratova Shoxida Ne'matjonovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Talabalarda yozuv kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	200
Jabborova Salomat Abdijalilovna	
Integrativ o'qitish asosida bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish mazmuni.....	204
Maxmudova Madinaxon Sobirxonovna	
6-7 yoshli bolalarda mehnatsevarlik xislatlarini shakllantirishda xalq og'zaki ijodidan foydalanish	208
Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Omonxonova Muzayamxon Sarvar qizi	
Bo'lajak surdopedagoglarni koxlear implantli bolalar bilan ishlashga tayyorlashda amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish texnologiyasi	213
Raximova Xurshidaxon Sadikovna	
Yevropa muhandislik ta'limi tajribasi asosida texnika yo'nalishlari talabalarida texnik kompetentlikni rivojlantirishning pedagogik mexanizmlari	217
Xalikova Nargiza Abduvaliyevna	
Tilning obrazli kuchi: perifrastalar turlari va xususiyatlari	221
Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	
Inklyuziv ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ishlashning pedagogik va psixologik xususiyatlari.....	224
Zayirkulova Nozima Ilyas qizi	
Mentorlik faoliyatida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish	229
Zikriyayev Zokir Mamirovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mustaqil fikrlashni rivojlantirish	232
Xadicha Muxammadiyeva Karomatovna, Sunnatullayeva Amina	

BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARIDA MUSTAQIL FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISH

Xadicha Muxammadiyeva Karomatovna

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti
Boshlang'ich ta'lim fakulteti
Boshlang'ich ta'lim pedagogikasi kafedrası, PhD, dotsent

Sunnatullayeva Amina

Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti
1-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinflar o'quvchilarida mustaqil fikrlashni rivojlantirishda zamonaviy metodlar va interfaol o'yinlardan samarali foydalanish, shuningdek, ijodiy topshiriqlarning o'quvchilarning tafakkurini shakllantirishdagi o'rni ilmiy asosda yoritilgan. Yosh avlodni tarbiyalash va ularni mustaqil fikrlashga yo'naltirishning afzalliklari tahlil qilingan. Shuningdek, fikrlash va mustaqil fikrlashning ta'lim jarayonidagi ahamiyati asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: boshlang'ich sinflar, mustaqil fikrlash, zamonaviy metod, yosh avlod, interfaol o'yin, ijodiy topshiriq, tafakkur, insert, debat, klaster, aqliy hujum.

Abstract: This article scientifically examines the effective use of modern teaching methods and interactive games in developing independent thinking among primary school students, as well as the role of creative tasks in shaping their thinking. The advantages of educating the younger generation and guiding them toward independent thinking are analyzed. The importance of thinking and independent thinking in the educational process is substantiated.

Key words: primary school, independent thinking, modern method, young generation, interactive game, creative task, thinking, INSERT, debate, cluster, brainstorming.

Аннотация: В статье на научной основе раскрываются вопросы эффективного использования современных методов и интерактивных игр в развитии самостоятельного мышления учащихся начальных классов, а также роль творческих заданий в формировании их мышления. Проанализированы преимущества воспитания подрастающего поколения и ориентации его на самостоятельное мышление. Обосновано значение мышления и самостоятельного мышления в образовательном процессе.

Ключевые слова: начальный класс, самостоятельное мышление, современный метод, молодое поколение, интерактивная игра, творческое задание, мышление, INSERT, дебаты, кластер, мозговой штурм.

KIRISH

Boshlang'ich ta'lim o'quvchining butun hayoti davomida bilim olish jarayonining mustahkam poydevorini yaratadi. Ushbu bosqichda o'quvchilarni nafaqat aniq bilim va ko'nikmalar bilan qurollantirish, balki ularda mustaqil fikrlash qobiliyatini shakllantirish ham muhim ahamiyat kasb etadi. Mustaqil fikrlash – bu o'quvchilarning atrof-muhitni anglash, muammolarni mustaqil hal etish, turli vaziyatlarni tahlil qilish hamda to'g'ri xulosalar chiqarish qobiliyatidir.

Bugungi globallashtirish sharoitida axborot oqimi tobora kuchayib borayotgan bir paytda bolalarning turli ma'lumotlarni tanqidiy tahlil qilish va ulardan samarali foydalanish ko'nikmalariga ega bo'lishi dolzarb vazifa hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasida umumiy o'rta ta'lim tizimini izchil isloh qilish, o'sib kelayotgan yosh avlodni ma'naviy-axloqiy hamda intellektual jihatdan rivojlantirishni yangi bosqichga ko'tarish, o'quv-tarbiya jarayoniga ta'limning innovatsion usullarini joriy etish maqsadida "O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi" to'g'risidagi Prezident farmoni qabul qilindi.

Yurtimiz rahbari Sh. M. Mirziyoyev yoshlarning mustaqil fikrlaydigan, yuksak intellektual va ma'naviy salohiyatga ega, jahon miqyosida o'z tengdoshlariga munosib raqobat qila oladigan shaxslar bo'lib kamol topishi uchun davlat va jamiyatning barcha kuch hamda imkoniyatlari safarbar etilishini ta'kidlab o'tgan. Bu esa ta'limni sifatli tashkil etish, xususan, boshlang'ich sinflar o'quvchilarini mustaqil fikrlaydigan, yuksak ma'naviyatli shaxslar sifatida tarbiyalash bugungi kunda dolzarb vazifa ekanini ko'rsatadi.

Hozirgi davrda yosh avlodni barkamol qilib tarbiyalash masalasi davlat siyosati darajasidagi ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida belgilangan bo'lib, bu borada qabul qilinayotgan qaror va farmonlar asosida izchil islohotlar amalga oshirilmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ta'lim jarayonida o'quvchilarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish pedagogika va psixologiya fanlarining muhim ilmiy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Xususan,

L. S. Vygotskiyning "yaqin rivojlanish zonasi" nazariyasi o'quvchining mustaqil va ko'mak asosida bajara-digan faoliyati o'rtasidagi bog'liqlikni ochib beradi hamda tafakkurning samarali rivojlanishini asoslaydi. Xorijiy tadqiqotlarda konstruktivistik yondashuv bilimning faol bilish jarayonida shakllanishini ta'kidlaydi. O'zbekiston olimlari ham mustaqil fikrlashni shakllantirishni ta'limning ustuvor vazifasi sifatida ko'radilar. Nazariy jihatdan, mustaqil fikrlash demokratik jamiyat uchun zarur bo'lgan faollik, mas'uliyat va erkin qaror qabul qilish kompetensiyalarini rivojlantirishning muhim omili hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqot boshlang'ich sinf o'quvchilarida mustaqil fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik yondashuvlarning samaradorligini aniqlash maqsadida olib borildi. Tadqiqotda nazariy va amaliy metodlar uyg'un holda qo'llanildi. Nazariy bosqichda pedagogika va psixologiya sohasidagi ilmiy manbalar tahlil qilinib, mustaqil fikrlashni rivojlantirishga oid konseptual yondashuvlar umumlashtirildi. Amaliy bosqichda muammoli ta'lim, interfaol metodlar ("Aqliy hujum", "Klaster", "INSERT", "Debat") hamda ijodiy topshiriqlar dars jarayoniga joriy etildi. Tadqiqot jarayonida kuzatish, taqqoslash, tahlil va umumlashtirish usullaridan foydalanildi. O'quvchilarning fikrlash faolligi, muammoni hal etish, xulosa chiqarish va hamkorlikda ishlash ko'nikmalaridagi o'zgarishlar sifat jihatidan baholandi. Olingan natijalar pedagogik tajriba-sinov jarayonida metodlarning samaradorligini aniqlashga xizmat qildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mazkur tadqiqot doirasida boshlang'ich sinf o'quvchilarida mustaqil fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik yondashuvlar, interfaol metodlar hamda ijodiy topshiriqlarning ta'lim jarayonidagi samaradorligi tahlil qilindi. Tahlil jarayonida mustaqil fikrlashning shakllanishi o'quvchilarning erkinlik darajasi, ularning bilish faoliyatidagi faolligi hamda individual va jamoaviy hamkorlikning ta'lim jarayonida to'g'ri tashkil etilishi bilan bevosita bog'liqligi aniqlandi.

Muammoli ta'lim usulidan foydalanish o'quvchilarning fikrlash faolligini sezilarli darajada oshirishi kuzatildi. Xususan, muammo asosida tuzilgan savollar o'quvchilarni tayyor bilimlarni qabul qilishdan ko'ra, mustaqil ravishda yechim izlashga, muqobil variantlarni tahlil qilishga va xulosalar chiqarishga undadi. Masalan, matematika darslarida real hayotiy vaziyatlarga asoslangan masalalarning qo'llanilishi o'quvchilarning mantiqiy fikrlashi va tahliliy yondashuvini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatdi.

Interfaol metodlardan, jumladan, "Aqliy hujum", "Klaster", "INSERT" va "Debat" usullaridan foydalanish dars jarayonida o'quvchilarning ishtirok faolligini oshirdi. Ushbu metodlar orqali o'quvchilar o'z fikrlarini erkin ifodalash, boshqalarning qarashlarini tahlil qilish va umumiy xulosalarga kelish ko'nikmalarini egalladilar. Natijada, dars jarayonida passiv tinglovchi bo'lib qoladigan o'quvchilar soni kamayib, faol muhokamada ishtirok etuvchi o'quvchilar ulushi ortdi.

O'yinlar va ijodiy topshiriqlarni qo'llash ham mustaqil fikrlashni rivojlantirishda muhim omil sifatida namoyon bo'ldi. Strategik va suyetli-rolli o'yinlar o'quvchilarning muammoli vaziyatlarni tahlil qilish, oldindan rejalashtirish va samarali qarorlar qabul qilish qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qildi. Ijodiy topshiriqlar esa o'quvchilarning tasavvur doirasini kengaytirib, yangi g'oyalar ishlab chiqish va ularni turli shakllarda ifodalash ko'nikmalarini mustahkamladi.

Shuningdek, guruhli ishlash shakllaridan foydalanish o'quvchilarda hamkorlikda ishlash, o'zaro fikr almashish va umumiy yechim topish malakalarini shakllantirishga yordam berdi. Bu jarayon mustaqil fikrlash bilan bir qatorda ijtimoiy kompetensiyalarning ham rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatdi.

O'tkazilgan tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, ta'lim jarayonida muammoli ta'lim, interfaol metodlar, o'yinlar va ijodiy topshiriqlar tizimli ravishda qo'llanilgan sharoitda o'quvchilarning mustaqil fikrlash darajasi sezilarli darajada oshadi. Xususan, o'quvchilarning muammoni anglash, yechim izlash, o'z qarorini asoslash va natijani baholash kabi ko'nikmalari izchil rivojlanadi. Natijada, boshlang'ich sinf o'quvchilarida nafaqat bilimlarni o'zlashtirish sifati yaxshilanadi, balki ularning mantiqiy, tanqidiy va ijodiy fikrlash qobiliyatlari ham mustahkamlanadi.

Umuman olganda, tahlil natijalari mustaqil fikrlashni rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlarning samaradorligini tasdiqlaydi hamda ularni boshlang'ich ta'lim amaliyotiga keng joriy etish zarurligini asoslab beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf o'quvchilarida mustaqil fikrlashni rivojlantirishda interfaol metodlar, o'yinlar va ijodiy topshiriqlardan keng foydalanish o'quvchilarning fikrlash doirasini sezilarli darajada kengaytiradi. Ushbu metodlar o'quvchilarda tahlil qilish va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantiradi, bilimga qiziqishni oshiradi hamda mustaqil qaror qabul qilish va muammolarni hal etish qobiliyatini rivojlantiradi. Hozirgi rivojlantirish davrida yosh avlodni mustaqil fikrlashga o'rgatish yurtimiz kelajagini mustahkamlashning muhim omillaridan biridir. Shu bois o'quvchilarning mustaqil fikrlashini izchil rivojlantirish, ularni to'g'ri yo'naltirish va fikrlash doirasini kengaytirish ta'lim jarayonining ustuvor vazifalaridan biri bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 6-sentabrdagi "O'zbekiston Respublikasi xalq ta'limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi to'g'risida"gi PF-5712-son Farmoni. <https://lex.uz/ru/docs/-4312785>
2. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. – Toshkent, 2020.
3. Davlat ta'lim standarti. Boshlang'ich ta'lim. – Toshkent, 2021.
4. Vygotskiy, L. S. Tafakkur va nutq. – Moskva, 1934.
5. Dewey, J. Democracy and Education. – New York, 1916.
6. Avliyoqulov, A. Boshlang'ich ta'lim metodikasi. – Toshkent, 2018.
7. Azizxo'jayeva, N. Pedagogik texnologiyalar. – Toshkent, 2019.
8. Qodirova, F., Xoliqova, S. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: "Fan va texnologiya", 2024.
9. Raimberdiyeva, Maftuna Abduraxmonovna. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mustaqil fikrlash ko'nikmasini shakllantirish metodlari. – 76-bet.
10. Jumayeva, Sarvinoz Ilhombekovna. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirish. – 142-bet.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.